

Het coalitieakkoord kan de prullenbak in

Posted on 16 april 2022 by Wim Groot

Het kabinet moet op zoek naar ruim 20 miljard euro om de gaten in de begroting te vullen. Na net iets meer dan honderd dagen wordt het kabinet met enorme financiële tegenvallers geconfronteerd. Die zijn ontstaan door de oorlog, door eigen fouten en in de Eerste Kamer.

Om met het laatste te beginnen: in de Eerste Kamer is een meerderheid die wil dat niet alleen mensen met een minimumloon maar ook AOW'ers er 7,5% bij krijgen. Dit cadeautje van €2,4 miljard voor ouderen die gemiddeld genomen financieel goed af zijn, zal moeten worden betaald door werkenden die hun koopkracht door de inflatie achteruit zien gaan.

Tegenvallers, tegenvallers

De oppositiepartijen, die in de Eerste Kamer de meerderheid hebben, willen ook nog meer geld voor de jeugdzorg. Bovenop de 3.7 miljard euro die dit kabinet al extra uittrekt, willen ze nog eens 500 miljoen euro meer voor de jeugdzorg. Sinds de

decentralisatie naar de gemeenten is de jeugdzorg een bodemloze put die door politici wordt volgegooid.

De Eerste Kamer wil ook een streep zetten door het plan van het kabinet om de regels voor het aantal medewerkers in verpleeghuizen te versoepelen. Door het enorme tekort aan personeel zijn die strakke regels niet langer realistisch, maar de Eerste Kamer wil er toch aan vasthouden en dit kost veel geld. Dit alles slaat een flink gat in de coalitieplannen. Het coalitieakkoord moet worden herschreven en de oppositiepartijen in de Eerste Kamer willen bepalen hoe.

De meest opvallende tegenvallers zijn die van de spaartaks (naar schatting €7 miljard), de vennootschapsbelasting voor multinationals (€1 miljard), de bijdrage aan het Europese Sociaal Klimaatfonds (€1,1 miljard) en het Europese coronaherstelfonds (tegenvaller van €1,3 miljard).

In dezelfde week dat het nieuwe kabinet werd beëdigd, oordeelde de Hoge Raad dat het fictieve rendement op spaargeld in strijd was met de wet. Hierdoor is de vermogensrendementsheffing in de inkomensbelasting – de spaartaks – geschrapt en moeten burgers worden gecompenseerd voor te veel betaalde belasting in het verleden.

Vorige week torpedeerde Polen ook nog eens een EU-voorstel over de vennootschapsbelasting waardoor het kabinetsplan voor de vennootschapsbelasting voor multinationals niet door kan gaan. Nederland moet verder geld afdragen aan het Sociaal Klimaatfonds en ontvangt minder dan gedacht uit het coronaherstelfonds van de EU.

Wisten Rutte, Kaag en Hoekstra al van veel tegenvallers?

Het opvallende aan al deze tegenvallers is dat ze kort na de start van het kabinet naar buiten komen. Ambtenaren van het ministerie van Financiën weten meestal al maanden van tevoren dat er tegenvallers aankomen. Dat we meer geld moeten afdragen en minder ontvangen van de EU was natuurlijk op het ministerie al langer bekend. Dat Polen nieuwe EU-regels blokkeert ook.

De uitspraak van de Hoge Raad vergt maandenlange voorbereiding waarvan het

ministerie op de hoogte wordt gehouden. Hebben de ambtenaren de tegenvallers die er aan zaten te komen niet aan de formerende partijen gemeld of hebben de coalitiepartijen de waarschuwingen van de ambtenaren genegeerd?

In elk geval lijkt er iets fout te zitten tussen de ambtenaren van Financiën en de coalitiepartijen. Ambtelijke waarschuwingen kunnen politici niet zomaar negeren. Het is onmogelijk dat de ambtenaren van Financiën geen van deze tegenvallers zagen aankomen. Wellicht wilden de coalitiepartijen deze vervelende boodschappen nog even voor zich uit schuiven om het coalitiefeestje niet te bederven?

Grootste tegenvaller: oorlog

De derde tegenvaller is de kosten van de oorlog. We moeten onze defensie snel op orde brengen. De wapens die we aan Oekraïne geven kosten ook geld, evenals de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Het kabinet wil deze extra uitgaven dekken uit het geld dat vrijkomt door het Wopke/Wiebes fonds, het Nationaal Groeifonds, helemaal af te schaffen. In het coalitieakkoord was dit fonds al gehalveerd, nu wordt er helemaal een streep doorgehaald. Pech voor alle lobbyorganisaties, maar verder zal niemand daar rouwig om zijn.

Tot slot moet er snel iets worden gedaan aan het koopkrachtverlies door de torenhoge inflatie. Het CPB verwacht dit jaar 5,2% inflatie en voor volgend jaar 2,4%. Afgelopen maand was de inflatie echter al 9,7% en er zijn geen tekenen dat dit snel omlaag zal gaan. Dat betekent dat de koopkrachtdaling dit jaar veel hoger zal uitpakken dan de 2,7% die het CPB voorspelt. Omdat vooral primaire levensbehoeften als voedsel en energie duurder worden, worden lage inkomens onevenredig hard geraakt door de koopkrachtdaling.

Het kabinet moet er ook rekening mee houden dat de economische gevolgen van de oorlog nog ernstiger zullen worden. Het Russische offensief richt zich nu op de Donbas in het oosten van Oekraïne. Als Poetin daar dreigt te winnen, of als hij chemische wapens gaat gebruiken, of als zijn soldaten zich aan nog meer oorlogsmisdaden schuldig maken, zal Europa meer moeten doen om Poetin af te stoppen.

Terug naar Kiev?

Na een overwinning in de Donbas zal Poetin waarschijnlijk een nieuwe poging doen Kiev en de rest van Oekraïne te veroveren. De toon van de Russische propaganda wordt ook steeds harder en kan een voorbode zijn voor een genocide onder de Oekraïense bevolking.

De nieuwe bevelhebber van het Russische leger, generaal Dvornikov, heeft een geschiedenis van het gebruik van chemische wapens in Syrië. Als de oorlog zich zo ontwikkelt zullen nieuwe strengere sancties, waaronder een onmiddellijke olie- en gas boycot, onvermijdelijk zijn.

Olieprijs: ongewis

Na de eerste paniek is de olieprijs de afgelopen weken gedaald tot het niveau van voor de Russische invasie in Oekraïne. Kennelijk heeft de boycot nog weinig invloed op de levering van Russische olie. Daarnaast is het aanbod van olie vergroot doordat de Verenigde Staten een deel van hun strategische oliereserves op de markt hebben gebracht en andere olielanden hun productie hebben verhoogd.

De olieprijs kan echter weer omhoog gaan als Europa een volledige olie- en gas boycot afkondigt. Het is ook niet ondenkbaar dat de VS bij een aanval met chemische wapens reageren met een cyberaanval waarbij de Russische olie- en gastoevoer worden lamgelegd. Verdere escalatie van de oorlog zal de inflatie nog verder doen toenemen en een ernstige economische recessie tot gevolg hebben.

De prijs van de oorlog

Nederland en Duitsland verzetten zich nu nog tegen het direct stoppen met het kopen van gas en olie in Rusland. Het welvaartsverlies door te stoppen met het financieren van Poetins oorlog en een volledige boycot van Russisch gas en olie is ons offer voor het winnen van de oorlog. De Duitse en Nederlandse regering vinden deze prijs echter te hoog. Vooral het Duitse bedrijfsleven verzet zich ertegen.

Economische berekeningen laten zien dat stoppen met Russisch gas en olie tot een economische krimp van 2.1% leidt. Dat is fors, maar te overzien. De gevolgen hiervan voor de burger zouden ook nog eens beperkt kunnen worden als het kabinet in plaats van extra uitgaven te doen inzet op lastenverlichting voor de

burger.

Hard voor Griekenland, zacht voor onszelf

De Amerikaanse econoom Paul Krugman trok vorige week een vergelijking tussen de onwil van Duitsland (en Nederland) om van het Russische gas af te gaan en de opstelling tegenover Griekenland tijdens de eurocrisis in 2012. Toen dwongen landen als Duitsland en Nederland de Griekse overheid tot forse bezuinigingen op de overheidsuitgaven om het begrotingstekort terug te dringen.

Door deze opgelegde bezuinigingen kromp de Griekse economie in de jaren daarna met maar liefst 21% en de werkloosheid steeg tot 27%. Dat vonden wij in Nederland en Duitsland geen enkel probleem: dan had de Griekse overheid maar niet zo veel moeten lenen.

Minister van Financiën Jeroen Dijsselbloem sprak de zuidelijke EU-landen neerbuigend toe en zei dat ze niet al hun geld aan drank en vrouwen konden uitgeven. Ze moesten maar flink de broekriem aanhalen. Maar een veel kleiner offer van Duitsers en Nederlanders om de oorlog tegen Poetin te winnen, is te veel gevraagd.

Het kabinet heeft zichzelf rijk gerekend. Het coalitieakkoord is op drijfzand gebouwd. Het kabinet dacht €26 miljard extra te kunnen uitgeven. Tegenvallers die al bekend waren toen het coalitieakkoord werd afgesloten, zijn genegeerd. Door de oorlog kan het coalitieakkoord helemaal de prullenbak in. In plaats van leuke dingen voor de mensen, zal het kabinet moeten inzetten op lastenverlichting.

Door lastenverlichting kan worden voorkomen dat de hoge inflatie doorwerkt in de lonen en we net als in de jaren zeventig in een loon-prijsspiraal terecht komen. Lastenverlichting is ook nodig om populistische partijen de wind uit de zeilen te nemen.

In Frankrijk doet de populistische Marine Le Pen het goed in de peilingen omdat ze de inflatie en het koopkrachtverlies tot speerpunt van haar campagne heeft gemaakt. Hetzelfde geldt voor Trump en de Republikeinen in de peilingen voor de tussentijdse verkiezingen in de VS. Maar het allerbelangrijkste is dat het kabinet er alles aan doet om de oorlog te winnen. En dat vraagt offers van iedereen, ook van het kabinet.

Wim Groot *schrijft paar keer per maand heldere analyses over het Nederlandse overheidsbeleid voor Wynia's Week. Steunt u deze broodnodige, onafhankelijke berichtgeving? Doneren kan via de* ***bankrekening van Wynia's Week NL94 INGB 0006 3945 08*** *of* ***HIER*** *Hartelijk dank!*